Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu attiecībā uz rēķinu piesūtīšanas noteikumiem"

COM(2009) 21 galīgā redakcija – 2009/0009 (CNS)

(2009/C 306/17)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 93. pantu 2009. gada 27. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu attiecībā uz rēķinu piesūtīšanas noteikumiem"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. maijā. Ziņotājs – *BURANI* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 454. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 10. un 11. jūnijā (10. jūnija sēdē), ar 114 balsīm par, 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. **Secinājumi un ieteikumi.**

1.1. Komisijas dokuments ir atbilde uz Padomes paredzēto uzdevumu iesniegt līdz 2008. gada 31. decembrim ziņojumu un iespējamos priekšlikumus par **tehnoloģijas pārmaiņām rēķinu piesūtīšanas jomā**. Attiecīgie noteikumi, kas ietverti PVN direktīvā 2006/112/EK, nav pilnībā sasnieguši tiem izvirzītos mērķus. Savukārt minēto noteikumu pārskatīšana izraisīja tālākas pārdomas, ļaujot identificēt **citus trūkumus**. Direktīvas priekšlikuma uzdevums ir sniegt ieguldījumu vienkāršošanas politikā, samazinot slogu uzņēmējiem, sevišķi MVU, kā arī netiešā, bet efektīvā veidā veicināt krāpšanas apkarošanu.

1.2. **Rēķinu piesūtīšanas** jautājumā priekšlikumi ir detalizēti un ārkārtīgi tehniski, un tie ir vērsti uz iepriekš minēto mērķu sasniegšanu. Sevišķi jāatgādina, ka par **līdzvērtīgiem** ir skaidri noteikti **gan e-rēķini, gan papīra formāta rēķini**. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) **piekrīt ierosinātajiem pasākumiem**, kas šķiet racionāli un atbilst labas pārvaldības principiem. Tomēr tā pauž nopietnus iebildumus pret **pārāk lielo rīcības brīvību, kas piešķirta dalībvalstīm** (DV), kuras var izlemt pieņemt vai nepieņemt virkni noteikumu. Komiteja izprot grūtības, ar kādām sastapās Komisija, lai noteiktu saistošus noteikumus, kas būtu spēkā visā ES teritorijā. Savukārt DV pretestība pieņemt šādus noteikumus var būt saistīta ar atšķirīgiem administratīvo procedūru attīstības līmeņiem vai tiesību aktu stingrību. Minētās situācijas rezultātā ir noteikta **elastīga pieeja tiesību aktu piemērošanai, palēninot to saskaņošanu** un palielinot administratīvo slogu uzņēmumiem.

1.3. EESK uzskata, ka tai ir jāpauž **nopietni iebildumi** attiecībā uz vienu punktu, proti, priekšlikumu **piešķirt piekļuvi uzņēmēju elektroniskajiem arhīviem citu DV nodokļu iestādēm**. Šādas tiesības pārsniedz administratīvās sadarbības principus un nešķiet juridiski atbalstāmas, sevišķi, ja ņem vērā to, ka vienlaikus tiek atcelts noteikums, kas nosaka, ka datus drīkst izmantot tikai kontroles nolūkā.

2. **Ievads.**

2.1. Noteikumi PVN rēķinu jomā, kas, īsi runājot, veido nodokļa iekasēšanas juridisko un tiesisko pamatu un netiešā veidā veicina krāpšanas nodokļu jomā apkarošanu, ir izklāstīti Direktīvā 2001/115/EK un pašlaik iekļauti "PVN direktīvā" 2006/112/EK. PVN direktīvas 237. pantā noteikts, ka Komisija iesniedz ziņojumu, vajadzības gadījumā kopā ar priekšlikumu, par nosacījumu grozīšanu attiecībā uz **rēķinu piesūtīšanu elektroniski**, lai ņemtu vērā tehnoloģijas pārmaiņas šajā jomā. Izskatāmajā direktīvas priekšlikumā Komisija norāda, ka sākotnējie noteikumi nav nodrošinājuši tiem noteikto mērķu izpildi. Tādēļ tā izmanto izdevību **paplašināt priekšlikumu darbības jomu**, lai novērstu trūkumus minētajā jomā.

2.2. Jauno noteikumu kopums balstās uz četriem pamatmērķiem: vienkāršot noteikumus, lai samazinātu uzņēmumu administratīvo slogu; atbalstīt MVU; e-rēķinu plašāka izmantošana un, visbeidzot, veicināt krāpšanas PVN jomā apkarošanu. Uzdevums, protams, nav viegls, tomēr Komisija ķērās pie tā risināšanas ar vislabākajiem nodomiem. Rezultāti būs atkarīgi no valstu administrācijas iestāžu labās gribas un efektivitātes, lai praksē īstenotu direktīvas noteikumus.

2.3. **Administratīvā sloga samazināšana** ir uzdevums, ko Komisija uzņēmās, pieņemot 2007. gada "rīcības plānu". Iekļaujot **rēķina piesūtīšanu elektroniski** pasākumu paketē, kas vērsti uz labāku regulējumu nolūkā atvieglot uzņēmumu birokrātisko slogu, Komisija ar šo priekšlikumu vēlas sasniegt divkāršu mērķi: pirmkārt, nodrošināt, lai nodokļu iestādes e-rēķiniem piešķirtu tādu pašu pierādījuma vērtību, kāda ir

rēķiniem papīra formātā; otrkārt, izveidot saskaņotu noteikumu kopumu, kuru mērķis ir samazināt DV pašreizējās manevrēšanas iespējas, jo īpaši saistībā ar pašsertifikāciju.

2.4. Attiecībā uz MVU Komiteja īpaši atzinīgi vērtē divus pasākumus: pirmkārt, pasākumu, ar ko paredzēts paplašināt **vienkāršotu rēķinu** izmantošanu, un, otrkārt, iespēju **deklarēt PVN**, **pamatojoties uz naudas līdzekļu uzskaiti**. Šiem pasākumiem vajadzētu samazināt izdevumus, vienkāršot procedūras un netiešā veidā arī iedrošināt MVU paplašināt un/vai atsākt pārrobežu darbību.

2.5. Priekšlikums jāuztver saistībā ar Lisabonas stratēģiju izaugsmei un nodarbinātībai un tam ir liela politiska nozīme, jo tas ļauj turpināt vienotā tirgus tālāku konsolidāciju. Šajā gadījumā **e-rēķinu plašāka izmantošana** un to saglabāšana palīdzēs tirdzniecības darījumiem kļūt ātrākiem, ļaujot uzņēmumiem izmantot jaunas iespējas un gūt labumu no jaunajām tehnoloģijām saistībā ar izmaksu samazināšanu un produktivitātes kāpumu, sevišķi pārkvalificējot resursus, kas tiek nodarbināti datu saņemšanai, reģistrēšanai un glabāšanai.

2.6. Lai veicinātu **krāpšanas apkarošanu**, Komisijas priekšlikumā, cenšoties novērst juridiskus šķēršļus saistībā ar e-rēķiniem, jo īpaši pārrobežu rēķiniem, paredzēts padarīt stingrākus noteikumus attiecībā uz rēķinu lomu PVN atskaitījumu veikšanā, vienlaikus paātrinot informācijas apmaiņu par Kopienas iekšējām piegādēm.

2.7. EESK uzskata, ka izskatāmo noteikumu kopums atbilst principiem, uz kuriem balstās priekšlikums, un visumā tos atbalsta; vienlaikus Komiteja vēlas izteikt dažas piezīmes un ierosinājumus, kuri, ja tos pieņem, uzlabos noteikumu praktiskās piemērošanas iespējas.

3. **Galvenie ierosinātie pasākumi un piezīmes.**

3.1. Jautājumā par **pārskatiem vai turpmākajiem maksājumiem** (64. pants, 2. punkts) jaunajos noteikumos paredzēts, ka **pastāvīga preču piegāde** laikposmā, kas pārsniedz vienu kalendāro mēnesi, un preces ir **atbrīvotas no PVN**, uzskatāma par veiktu katra kalendārā mēneša beigās. **Pakalpojumi, par ko jāmaksā PVN un ko pastāvīgi sniedz** laika posmā, kurš pārsniedz vienu gadu, uzskatāmi par sniegtiem katra kalendārā gada beigās. DV preču piegādēm vai sniegtajiem pakalpojumiem var piemērot parasto gada beigu termiņu "konkrētos gadījumos", kas neietilpst iepriekš minētajās kategorijās.

3.1.1. Vienkāršošana, ko ievieš minētie noteikumi, ir jāvērtē atzinīgi arī tāpēc, ka tā ļauj labāk kontrolēt pastāvīgus darījumus. Tomēr EESK pauž dažus iebildumus par DV doto iespēju direktīvā neparedzētajos gadījumos piemērot parasto gada beigu termiņu, jo tas kaitē saskaņošanai. Turklāt formulējuma vispārīgais raksturs varētu izraisīt apjukumu vai pat tikt apstrīdēts.

3.2. Saskaņā ar 67. a) pantu: ja atskaitāmais nodoklis kļūst iekasējams, saņemot maksājumu ("naudas līdzekļu uzskaite"), dalībvalstis var noteikt, ka tiesības uz atskaitījumiem rodas, piegādājot preces vai sniedzot pakalpojumus, vai brīdī, kad izsniedz rēķinu. Šāda izvēle ir iespējama tikai tad, ja naudas līdzekļu uzskaites princips tiek piemērots nodokļu maksātājam un ja viņa gada apgrozījums nepārsniedz 2 miljonus *euro*.

3.2.1. Minētie noteikumi ievērojami vienkāršo procedūru MVU, kas piemēro naudas līdzekļu uzskaiti, kā arī uzņēmumiem, kuri veic nodokļa pašaprēķinu, bet nav saglabājuši rēķinu. Tomēr **DV** paredzēta **iespēja, nevis pienākums pieņemt šos noteikumus**. Tas ir vēl viens faktors, kas apdraud saskaņošanu un zināmā mērā arī vienlīdzīgas konkurences principu. Klātpievienotajā ziņojumā Komisija ierosina ierobežot izvēles pasākumus visām DV. Tomēr panta teksts ("var") nav viennozīmīgs attiecībā uz pausto nodomu.

3.3. Priekšlikuma 1.9. pantā ir minēta virkne grozījumu Direktīvas 2006/112/EK 178. panta a), c) un f) punktos. Visumā, lai varētu izmantot atskaitījumus, rēķiniem jābūt sagatavotiem saskaņā ar PVN direktīvas XI sadaļas 3. nodaļas kritērijiem. Īsi sakot: kad piegādātājs iegrāmato PVN saskaņā ar naudas līdzekļu uzskaites principu, DV var atļaut saņēmējam nekavējoties izmantot tiesības veikt nodokļa atskaitījumu. Šis noteikums ievieš principu, kas veicina vienmērīgu darījumu plūsmu. Tomēr vēlreiz jāuzsver, ka DV dotā izvēles iespēja piemērot vai nepiemērot minēto noteikumu neveicina vēlamo saskaņošanu.

3.4. Virknei ieviesto pasākumu (181. un 182. panta atcelšana, jaunais 218. a) un 219. a) pants) vajadzētu atrisināt **uzņēmumu**, **kas piegādā preces vai sniedz pakalpojumus citiem uzņēmumiem**, problēmas. Pašlaik minētajiem uzņēmumiem jāievēro (principā, bet bieži vien ar interpretācijas grūtībām) tie **rēķinu piesūtīšanas noteikumi**, kas ir spēkā galamērķa DV. Ir ieviests saskaņotu priekšlikumu kopums gan attiecībā uz elektroniskajiem, gan papīra formāta rēķiniem, kurus varēs izmantot visā ES. To pašu var teikt par **rēķinu piesūtīšanu privātpersonām**, kurām piemēro noteikumus, kas ir spēkā nodokļa uzlikšanas vietā.

3.4.1. Jaunie noteikumi attiecas uz **vienkāršotiem rēķiniem**, kurus var atļaut atsevišķos gadījumos, galvenokārt, kad summa, kam uzliekams nodoklis, nepārsniedz 200 *euro* un kad preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana ir atbrīvota no nodokļa bez tiesībām atskaitīt. Šī iespēja kļūst par pienākumu, ko DV var prasīt no preču vai pakalpojumu piegādātājiem savā teritorijā.

3.4.2. Atšķirība starp detalizētu rēķinu un vienkāršotu rēķinu ir to iespējamajā izmantošanā. Detalizētais rēķins paredzēts, lai izmantotu tiesības veikt atskaitījumus, bet vienkāršotajam rēķinam principā nav šīs funkcijas, izņemot atļautos gadījumus, kas aprobežojas ar DV teritoriju. Ieviestie jauninājumi ir saskaņoti ar Komisijas vēlmi vienkāršot procedūras un atvieglot uzņēmumu slogu, bet vēlreiz jāuzsver, ka dažādas izvēles iespējas, kas dotas DV, ir pret saskaņošanas principu. Tā ir acīmredzama pazīme, ka DV vidū joprojām pastāv pretestība pieņemt vienotas procedūras un administratīvas sistēmas. Vienkāršotu rēķinu tiesiskā regulējuma jomā būtu jāizvēlas nevis alternatīvi noteikumi, kā tas pašlaik paredzēts direktīvas priekšlikumā, bet gan obligātas normas, lai papildu izmaksas nerastos tiem uzņēmumiem, kas veic uzņēmējdarbību vairākās dalībvalstīs un kuriem būtu jāievēro atšķirīgi noteikumi.

3.5. Dalībvalstis var noteikt rēķinu piesūtīšanas termiņus tiem nodokļu maksātājiem, kuri piegādā preces un sniedz pakalpojumus šo valstu teritorijā. Direktīvas priekšlikumā paredzēts Direktīvas 2006/112/EK 222. pantā noteikt šā termiņa ierobežojumu, nosakot, ka rēķins jāizsniedz ne vēlāk kā līdz nākamā mēneša 15. datumam pēc mēneša, kad noticis ar nodokli apliekamais darījums. Komiteja uzskata, ka daudzām nozarēm, piemēram, būvniecībai, šāds termiņš ir pārāk īss, un iesaka, vai nu atteikties no minētajām izmaiņām un tātad atstāt 222. pantu negrozītu, vai arī termiņu rēķina piesūtīšanai pagarināt vismaz līdz diviem mēnešiem.

3.6. Virkne jaunu noteikumu skar ar nodokli apliekamo vai neapliekamo darījumu **uzskaites**, **grāmatvedības un glabāšanas** (tostarp elektroniskās) **kārtību**. EESK nav īpašu piezīmju šajā jautājumā. Izņēmums ir DV dotā iespēja uzlikt pienākumu **tulkot noteiktus rēķinus to valsts valodā**. Šis pienākums jau pastāv dažās valstīs, tomēr tas ir ievērojams papildu slogs uzņēmumiem.

3.7. Svarīgs jauninājums ir ieviests jaunajā 249. pantā saistībā ar **kontrolēm**. Sākotnējais formulējums ļauj piekļūt rēķinu elektroniskajam arhīvam vienīgi to valstu iestādēm, kurās uzņēmums atrodas. Jaunajā tekstā ir ierosināts **attiecināt piekļuvi arī uz citu DV iestādēm**, kurās maksājams PVN. Tiek atcelts arī pašlaik spēkā esošs ierobežojums, ar kuru saskaņā valsts iestādēm ir piekļuves iespēja "ciktāl tas ir vajadzīgs kontroles nolūkā".

3.7.1. EESK uzskata, ka piekļuves iespēju attiecināšana arī uz citas DV iestādēm bez ierobežojama nozīmē **piešķirt tiesības**, **kas neietilpst noteikumu par administratīvo sadarbību darbības jomā**. Pašlaik nav neviena noteikuma, ar ko saskaņā ārvalstu administrācijai ar attiecīgās valsts tiesu iestādes atļauju vai bez tās būtu iespēja nopratināt savu valstspiederīgo vai izdarīt kratīšanu viņa īpašumā. Jaunais noteikums ievieš **koncepciju**, **kas atbilst elektroniskā veidā veiktajai kratīšanai**. Turklāt ir grūti iedomāties, kā ir iespējams piekļūt elektroniskajam arhīvam, iepazīstoties vienīgi ar attiecīgajiem interesējošiem datiem, bet nepievēršot uzmanību citiem, kas nav saistīti ar meklējumu iemesliem.

3.8. Nobeigumā EESK atzinīgi novērtē to, ka Komisija ir devusi jaunu impulsu jau iesāktajam darbam, lai vienkāršotu procedūras, atvieglotu administratīvo un grāmatvedības slogu un stingrāk apkarotu krāpšanu. Komiteja tomēr pauž neizpratni par vājo progresu noteikumu saskaņošanas jomā, vienlaikus atzīstot grūtības, ko rada DV pretestība. Komitejai ir juridiska rakstura un principiālas iebildes pret noteikumiem saistībā ar piekļuvi elektroniskajam arhīvam.

Briselē, 2009. gada 10. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI